



LÆRERPLANER

i Naturbørnehaven Krabbely



2015 og 2016

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	2
Pædagogiske mål og kvalitetsudvikling i Hjørring kommune	4
Ønskede tilstande for læreplanens temaer	6
Personlige kompetencer	7
Sociale kompetencer	10
Sprog	13
Kulturelle udtryksformer og værdier	16
Natur og naturfænomener.....	19
Krop og bevægelse	22
Børn med særlige behov.	25

Indledning

Loven om pædagogiske læreplaner blev indført i 2004 for at understøtte Servicelovens formålsbestemmelse samt for at øge fokus på dagtilbuddets kvalitetsudvikling, dokumentation og læring. I 2007 blev Serviceloven erstattet af Dagtilbudsloven og afsnittene om læreplaner blev revideret. Der er løbende udgivet støttende materiale til arbejdet med læreplaner.

De pædagogiske læreplaner skal sikre, at alle Hjørring kommunes dagtilbud arbejder med læring på en systematisk, synlig og kvalificeret måde med fokus på alle barnets potentialer og kompetencer, så barnet rustes til at begå sig videre i livet. Læreplanen i Hjørring kommune bygger på erfaringer fra de gamle kommuner, de fælles udarbejdede pædagogiske mål, den fælles vision og et ønske om at skabe en ny fælles ramme om arbejdet med læring. Læreplanen skal tillige ses i sammenhæng med de øvrige udviklingsområder indenfor både dagtilbudsområdet og hele organisationen.

Denne første udgave er blevet til i et samarbejde mellem institutionslederne, de pædagogiske konsulenter og dagtilbudschefen. I forhold til udarbejdelse af de ønskede tilstande har ledergruppen arbejdet med dette på et internat i 2007. Efterfølgende har

en arbejdsgruppe bestående af 5 ledere og 2 konsulenter arbejdet videre med både de ønskede tilstande og formen på læreplanen.

Læreplanen skal opfattes som et grundlag for institutionernes udarbejdelse af dynamiske planer, der vil ændre sig i takt med børnenes udvikling, personalets øgede indsigt og viden samt det politiske niveaus fokusområder.

Institutionerne har mulighed for både at inddrage de gode erfaringer fra tidligere arbejde med læreplanerne samtidig med, at alle tager fat på noget nyt fælles.

Pædagogiske mål og kvalitetsudvikling i Hjørring kommune

Forord:

Dette materiale er grundlaget for det pædagogiske arbejde i Hjørring kommunes dagtilbud. Det omfatter formål, mål, værdier, samfunds og læringssyn samt dannelsesbegreb som tilsammen udgør et teoretisk fundament for kvalitetsudvikling på dagtilbudsområdet. Det er ud fra denne teoretiske tænkning, at den enkelte institution formulerer handlingsrettede mål indenfor temaerne i den pædagogiske læreplan.

Formål:

Børnehaver, vuggestue og dagplejes hovedopgave er i samarbejde med forældrene at give børnene del i den oplysning om deres tilværelse og deres verden, der er givet med kulturoverleveringen. Samtidig med at børnene skal udforske, forholde sig til og begribe verden, skal de støttes i og ses som medskabere af kulturen.

Mål:

Vi vil til stadighed udvikle institutioner, der er kendetegnet ved faglighed og dynamisk kvalitetsudvikling. Visionen er at skabe lærings- og udviklingsmiljøer, hvor alle børn sikres tryghed, udfordringer og muligheder for at møde og forholde sig til mange forskellige facetter af verden.

Værdier:

Arbejdet tager sit udgangspunkt i respekt for det enkelte menneske og for fællesskabet. Vi ønsker at styrke barnets livsglæde og lærelyst samt

medvirke til udvikling af barnets demokratiforståelse, hvor forskellighed og mangfoldighed opleves som en styrke.

Samfund:

Vi lever i en globaliseret verden, hvor mangfoldighed og tillid er nøglebegreber, og hvor samfundet konstant er under forandring. Børns vilkår ændres. Den enkelte skal livet igennem træffe valg og være bevidst om, at man kunne have valgt anderledes.

Læring:

Mennesker udvikler sig i samspil med omgivelserne og læring foregår kontinuerligt. Man lærer bedst i trygge rammer med anerkendelse, gode udviklingsmuligheder og passende udfordringer i bevidst tilrettelagte læringsmiljøer. Læring er forbundet med følelser. Børn lærer ved selv at udforske, afprøve og reflektere over erfaringer og endvidere ved at efterligne rollemodeller. Viden om læreprocesser er dynamisk.

Dannelse:

Barnet skal opdrages, så det i 0-6 års alderen danner et fundament af nysgerrighed, tillid og vilje til fortsat at søge information og viden, at forholde sig til og blive bevidst om muligheder og perspektiver og handle i overensstemmelse med denne forståelse.

Fællesskabet (relationen til voksne og til børnegruppen) er vigtig for at barnet kan udvikle sin identitet og sine livskompetencer.

Ønskede tilstande for læreplanens temaer

Med afsæt i de pædagogiske mål udarbejder hver institution sin egen læreplan. Under hvert tema er beskrevet de ønskede tilstande både med fokus på børnenes læring, pædagogernes arbejde og institutionens indretning. De ønskede tilstande skal forstås som områdets fælles vision / overordnede mål for temaet. Vejen til at nå de ønskede tilstande er ikke defineret på forhånd, og det er derfor den enkelte institution eller afdeling, der vurderer og beskriver hvilke konkrete handlingsrettede mål, der fokuseres på i en given periode (og hvilke metoder, der anvendes) Der udarbejdes mål for de børnegrupper institutionen repræsenterer. Det vil sige særskilte mål for vuggestue / dagpleje (op til 3 år) og for børnehave (3-6 år). Institutionens handlingsrettede mål kan ikke stå alene. Strategien bag og processen frem mod målene skal dokumenteres og evalueres. Der findes mange forskellige metoder, og det er afhængigt af det enkelte mål, hvilke strategier, dokumentationsformer og evalueringstilgange, det vil være mest formålstjenligt at benytte.

Alle dagtilbud i Hjørring kommune vil i 2008 / 2009 udarbejde egen læreplan inden for den givne ramme. I efteråret 2009 evalueres de ønskede tilstande samt formen på læreplansrammen, så mulighederne for fælles refleksion og metodeudvikling, dokumentation og evaluering i Hjørring kommunes dagtilbud løbende udvikles.

Personlige kompetencer

Ønskede tilstande:

Dagtilbuddet skal være det enkelte barns lydhøre og medlevende omverden. Børn skal opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer samtidig med, at de skal lære at se og agere i samspillet med andre og tackle de konflikter, der opstår. De skal kunne mærke og respektere egne og andres grænser og indgå i det større fællesskab. De skal lære at tackle de mange følelser, der opstår i fællesskabet. Børn skal have mulighed for at udfolde sig og afprøve potentialer, skabe egne projekter og projekter sammen med andre, opleve anerkendelse for det og have mulighed for at dele erfaringer med både børn og voksne.

Det betyder:

- at medarbejderne skal kunne aflæse og tolke børnenes udtryk og støtte den hensigtsmæssige adfærd og kommunikation.
- at institutionen indrettes, så der er plads til individuelle og fælles projekter.
- at medarbejderne inddrager børnene i evaluering af projekter og etablering af "læringsrum".
- at medarbejderne har et tæt samarbejde med forældrene om deres barn.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- opnår kendskab til sig selv, sin familie og sin omgangskreds
- udvikler positivt selvværd og selvtillid og føler sig accepteret og værdsat af de voksne og i børnegruppen

- gennem dialog kan give udtryk for følelser, behov og meninger
- kan lege og indgå i lege og aktiviteter med andre børn.
- får mulighed for og bliver tilskyndet til at skabe i leg og kreative udfoldelser
- kan tage initiativ, vælge og tage beslutning
- kan forholde sig i ro og vente, lytte til andre børn og voksne og modtage en kollektiv besked

Det betyder, at de voksne:

- skal kunne aflæse og tolke børnenes udtryk, er lyttende, anerkendende og skal kunne støtte den hensigtsmæssige adfærd og kommunikation.
- er rollemodeller, der opfører sig dannet og taler et ordentligt sprog, skaber glæde og positiv stemning ved brug af humor, små overraskelser og hemmeligheder.
- Igangsætter aktiviteter med tegning, maling, tur i naturen, natur og teknik og maling.
- strukturerer hverdagens, ugens og årets aktiviteter i en gentagende rytme for genkendelighed og tryghed.
- arbejder med meningsfulde relevante opgaver i huset og haven for at give børnene forståelse for hverdagen og livet og for at give inspiration til leg.
- fortæller folkeeventyr og andre historier.
- afholder fælles forældremøder to gange årligt
- afholder forældrekonsultation om det enkelte barns trivsel og udvikling to gange årligt

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.

2. Nyhedsbrev
3. Fotos
4. Forældremøder og forældrekonsultation.
5. Sms, mms, mail, hjemmeside, Face book.

Sociale kompetencer

Ønskede tilstande:

Børnene skal have mulighed for at støttes i at udvikle konstruktive og nære relationer til andre mennesker. Børnene skal lege og samarbejde om opgaveløsning, så de får mulighed for at udvikle sociale kompetencer såsom empati, evne til tilknytning og sociale færdigheder. Børnene skal opleve betydningen af at give og få anerkendelse.

Det betyder:

- at medarbejderne støtter børnene i at danne venskaber, at samarbejde, at træffe valg, at indgå kompromis og at holde fast i egne følelser og beslutninger.
- at institutionen indrettes, så børnene kan indgå i mange forskellige fællesskaber og har mulighed for at møde, opdyrke og fastholde venskaber.
- at medarbejderne støtter og synliggør fællesskabets historie.
- at medarbejderne har en anerkendende tilgang til børn og kolleger.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- udvikler evnen til at skabe relationer til og venskaber med andre børn.
- udvikler empati, lærer at respektere andre og udvise tålmodighed og hensyn og dele værdier med andre.

- tilegner sig og evner at efterleve fællesskabets normer og medvirker til at udvikle dem.
- kan indgå i leg med både få og flere børn i forskellige aldersklasser. At barnet kan tage initiativ til at lege, og hvad legen skal indeholde, samt lytte og tage hensyn til andre børns forslag og ønsker.

Det betyder, at de voksne:

- er anerkendende og støttende.
- Støtter børnene i at danne venskaber, at samarbejde, at træffe valg, at indgå kompromis og at holde fast i egne følelser og beslutninger.
- er rollemodeller, der opfører sig dannet og taler et ordentligt sprog.
- skal arrangere voksenstyrede fælleslege for at skabe forståelse for legeregler og til inspiration.
- skal fortælle historier til inspiration
- skal lave meningsfuldt arbejde i huset og haven til inspiration.
- afholder fælles forældremøde 2 gange årligt for forældresamarbejde
- afholder forældrekonsultation om det enkelte barns trivsel og udvikling to gange årligt.

I øvrigt:

- Legetøj og redskaber er fælles og børnene må deles om det.
- Børnenes eget legetøj hjemmefra må ikke medbringes i institutionen, hvilket betyder, at der ingen ejerforømmelse er, og alle er "lige".

- Der er børn i institutionen i forskellige aldersklasser, der gør det muligt at lege med børn på forskellige alderstrin.
- Det er muligt for børnene at finde og skabe for dem passende legerum /miljø. Legetøj af naturmaterialer og lokalernes indretning er motiverende for leg.

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.
2. Logbog
3. Nyhedsbrev
4. Fotos
5. Forældremøder og forældrekonsultation.
6. Sms, mms, mail, hjemmeside.

Sprog

Ønskede tilstande:

Barnet skal gennem en udviklingsproces støttes i de mange forskellige sprog, da dette er forudsætningen for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Børnene skal støttes i at udvikle det danske sprog – ordforråd, begreber og sproglige regler.

Gennem sproget skabes, udvikles og trænes dialogen. Børnene skal tale, lytte, stille spørgsmål, give svar og være aktive i at planlægge fælles aktiviteter og projekter.

Børnene skal have mulighed for og støttes i at udtrykke deres meninger, følelser og tanker.

Det betyder:

- at medarbejderne lytter til børnene og svarer dem med forståelse og anerkendelse.
- at medarbejderne sikrer, at børnene får mange oplevelser i og udenfor institutionen og giver mulighed for at disse oplevelser bearbejdes.
- at medarbejderne i arbejdet med børnene anvender mange forskellige udtryk og fremstillingsformer.
- at institutionen indrettes så børnene har mulighed for og opfordres til at anvende og udvikle "de mange sprog".

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- tilegner sig det danske sprog og kan kommunikere med voksne og andre børn.

- At barnet udvikler evnen til at give udtryk for egne tanker, meninger, følelser, hensigter og beslutninger.
- At barnet bliver bekendt med, at der findes andre sprog end det danske – især engelsk.
- Lærer at tælle, genkende og vise interesse for skrift og billedsprog.

Det betyder, at de voksne:

- er aktivt lyttende, anerkendende og støttende i forhold til børnenes sprog
- forsøger at tale et nuanceret og pænt sprog - dvs. et sprog, hvor der benyttes mange gloser og ingen eder. Der tales om det nærværende, konkrete og hverdagsagtige - dvs. at der tales om det, der sker i øjeblikket, og som børnene kan forbinde med konkrete ting og handlinger. Sproget bruges ligeledes til at give meddelelser til hinanden og til at give udtryk for humor.
- taler uforstyrret af musik og støj fra maskiner / elektriske apparater.
- hver morgen samler børnene til aktivitet med sprogstimulering, hvor der til sang, rim og remser understøttes med fagter og bevægelse ved brug af fingre, hænder, arme eller hele kroppen.
- hver middag fortæller historie – især de originale folkeeventyr, hvor handlingen beskrives kort og præcis.
- Sørger for at børnene får mange oplevelser, der tales om.

I øvrigt:

- Ugentlig aktivitet med "dramatik og bevægelse". Her udføres bevægelser til ord og toner, hvilket udover at oprette indre ro og harmoni styrker den sproglige udvikling.

- Der forefindes i institutionen et udvalg af bøger, som børnene frit kan kigge i eller få læst højt af en voksen. Der er indrettet plads til læsning.

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.
2. Logbog.
3. Nyhedsbrev.
4. Fotos.
5. Forældremøder og forældrekonsultation.
6. Sms, mms, mail, hjemmeside.

Kulturelle udtryksformer og værdier

Ønskede tilstande:

Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Børnene skal præsenteres for varierede kulturmøder for derved at opnå en bredspektret opfattelse af verden, af andre mennesker og deres egne muligheder og potentialer. Børnene skal gennem dagtilbuddet have mulighed for at møde mange udtryk og gennem oplevelser få inspiration til selv at lege, omforme og eksperimentere. De skal have rum og tid til at udfolde sig på egne betingelser. De kulturelle udtryk er for børn, med børn og af børn.

Børnene skal præsenteres for andre udtryksformer og kulturer for at udvikle sig til hele, nysgerrige og tolerante mennesker med forståelse for at menneskers sprog, vaner og levevilkår kan være vidt forskellige.

Det betyder:

- at institutionen indrettes med værksteder, hvor børnene har forskellige materialer og redskaber til rådighed.
- at medarbejderne præsenterer børnene for børnelitteratur, film, faglitteratur, musik, billeder m.m. samt deltagelse i kunstneriske arrangementer og udflugter.
- at medarbejderne opfordrer til og udfordrer børnenes fantasi
- at medarbejderne arbejder positivt og aktivt med mødet mellem forskellige kulturer og integration.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- skal opleve voksne arbejde med relevant meningsfuldt arbejde i huset og haven.

- skal opleve andre faggrupper arbejde – f.eks. vejarbejde.
- skal besøge bondegård og "hjælpe" bonden med at så og høste.
- skal have kendskab til andre lande og kulturer.
- skal deltage i fejring af årstidsfester: Høstfest, Ridderfest, Lygtefest, Julebasar, Julefest, Fastelavnsfest, Påskefest, Majmarked, Pinsefest og Sommerfest.
- skal deltage i sanglege med bredt udvalg af sange, rim og remser.
- skal høre folkeeventyr og anden børnelitteratur.
- skal opleve dukkespil og børneteater.
- skal opleve fejring af børnenes fødselsdage
- skal deltage i "Dramatik og Bevægelse" – drama til ord, toner og sang.
- skal opleve kunst.
- skal have forskellige kreative udfoldelsesmuligheder med naturmaterialer.

Det betyder, at de voksne:

- skal lave meningsfuldt arbejde i hus og have.
- skal arrangere ture til bondegård, teater og børnegudstjeneste i folkekirke.
- Skal arrangere årstidsfester.
- afholde morgensang med sanglege med rim og remser på først og fremmest dansk men også andre sprog.
- læse folkeeventyr, anden børnelitteratur og faglitteratur.
- afholde faget "Dramatik og bevægelse", spille dukketeater.
- holde fødselsdag for børnene.
- præsentere børnene for kunst.

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.
2. Face book.
3. Nyhedsbrev.
4. Fotos.
5. Forældremøder og forældrekonsultation.
6. Sms, mms, mail, hjemmeside.
7. selvsyn – forældrene inviteres med til flere arrangementer.

Natur og naturfænomener

Ønskede tilstande:

Børnene skal have mulighed for at sanse, opleve, forstå og være i naturen på alle årstider. I naturen hentes førstehåndsindtryk om dyr, planter og materialer. I naturen er der rig mulighed for at udvikle det æstetiske sprog. Der skal bygges, skabes, konstrueres, udforskes og bearbejdes.

Børnene skal eksperimentere, have svar på stillede spørgsmål og gøre egne erfaringer for derved at opnå viden om naturfænomener og tekniske sammenhænge.

Naturen giver børnene mulighed for at systematisere deres omverden og forstå

sammenhænge, modsætninger, relativitet, tal, mængder og rækkefølge.

Det betyder:

- at institutionen indrettes, så der er mulighed for at bearbejde og eksperimentere med naturens oplevelser og materialer.
- at institutionen indrettes så det er muligt for børnene at udvikle deres matematiske og naturvidenskabelige tænkning.
- at medarbejderne er vidende og medlevende og gør aktivt brug af naturen.
- at medarbejderne giver børnene mulighed for sanselige, følelsesmæssige oplevelser i naturen.
- at medarbejderne skaber et grundlag for varig glæde ved og interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- skal opleve og få kendskab til naturen, vejr og naturfænomener, naturens elementer jord, ild, luft og vand, årstidernes særpræg og skifte, samt nærmiljøets planter og dyr.
- skal opholde sig i naturen på alle årstider – til daglig i haven og på ekspeditioner ud i naturen på onsdage.
- kan bruge naturen som kilde og rum for leg, udforskning og viden.
- skal opleve handlinger, der tager hensyn til miljøet og selv være med til at deltage i disse handlinger.
- skal have oplevelser, erfaringer og viden om vægt, form og tal.
- skal få mulighed for at lege med legetøj af naturmaterialer, der er meget lidt forarbejdet og derfor gennemskueligt og stimulerende for fantasien.

Det betyder, at de voksne:

- arbejder i haven med meningsfyldt relevant arbejde til inspiration for børnene.
- arrangerer ture /ekspeditionsture ud i naturen for børnene på onsdage.
- afholder faget "Natur og teknik" for børnene på torsdage, hvor fagets indhold tilrettelægges efter årets tider og børnenes ønsker.
- Viser glæde, interesse, respekt og ansvarlighed i forhold til natur og miljø - er rollemodeller.
- afholder om morgenen sanglege med rim og remser om naturen.
- Afholder årstidsfester for børnene og deres familier.

- gør aktivt brug af naturen – er vidende, medlevende og motiverende.

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.
2. Face book.
3. Nyhedsbrev.
4. Fotos.
5. Forældremøder og forældrekonsultation.
6. Sms, mms, mail, hjemmeside.
7. Børnenes til tider meget beskidte tøj.
8. Selvsyn – forældrene inviteres med til flere årstidsfester.

Krop og bevægelse

Ønskede tilstande:

Børnene udvikling af motoriske færdigheder, styrke, udholdenhed og bevægelse styrkes gennem mangfoldige rammer og muligheder og ved at børnene udfordres til at bevæge sig. Børnene skal have viden om og indsigt i, hvordan kroppen fungerer, og hvad den betyder for sundhed og velvære.

Børnene skal gennem institutionens alsidige muligheder opleve glæden ved at bruge kroppen og opleve, hvordan kropslighed er en del af det, at være til stede i verden sammen med andre.

Det betyder:

- at institutionen både inde og ude indrettes, så børnene har mulighed for at bruge kroppen på mange forskellige måder.
- At medarbejderne aktivt medvirker til børnenes sundhed.
- At medarbejderne inddrager kropslige aktiviteter og muligheder i arbejdet med børnene.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på at barnet:

- skal have betingelser, der styrker fysisk sundhed, herunder forhold som god hygiejne, ernæring med økologisk alsidig kost, fysiske rammer og legetøj inde og ude, der fordrer bevægelse og aktivitet under fri leg og styrede aktiviteter.
- får mulighed for at bruge og udvikle alle sanser.
- opnår kropsbevidsthed, kontrol over kroppen og grundlæggende fin- og grov-motoriske færdigheder.
- udvikler evne til at kunne holde sin krop i ro, når det er påkrævet i leg eller tilrettelagte og styrede aktiviteter.

Det betyder, at de voksne:

- skal tilse at forholdene omkring fysiske rammer, ernæring og hygiejne altid tilsigter børnenes sundhed.
- motiverer til aktiviteter, der fordrer til bevægelse og styrker den fin- og grov-motoriske udvikling og stimulerer sanser (sanglege, bolde, kæpheste, tur ud i naturen, terræn i haven).
- skal bestræbe sig på at skabe en glad stemning.
- skal støtte og opmuntre børnene til selv at klare sig i forhold til påklædning, personlig hygiejne, spisning, hælde mælk op osv.

I øvrigt:

- Hus og have indrettes således, at der fordres til bevægelse og aktivitet.
- Der skal være legetøj, legeredskaber og materialer, der stimulerer sanserne.
- Ugentlig aktivitet med tur ud i naturen.

- Ugentlig aktivitet med "Dramatik og bevægelse". Her udføres bevægelser til ord, toner og sang, hvilket udover at oprette indre ro og harmoni, styrker den sproglige udvikling, koordination og balance, fin- og grov-motorikken.

Vi dokumenterer især ved anvendelse af:

1. Daglig mundtlig kommunikation med forældrene.
2. Face book.
3. Nyhedsbrev.
4. Fotos.
5. Forældremøder og forældrekonsultation.
6. Sms, mms, mail, hjemmeside.

Børn med særlige behov.

Enkelte børn har særlige forudsætninger, der fordrer skærpet opmærksomhed fra medarbejdernes side, for at barnet skal udvikle sig optimalt.

Ønskede tilstande:

Alle børn skal have mulighed for at udvikle sig mest muligt på alle områder.

Det betyder:

- at den enkelte institution kan identificere og beskrive barnets udviklingsområder.
- At personalet besidder en vifte af handlemuligheder for at lægge en optimal strategi for børnene.
- at indretningen af institutionen tager udgangspunkt i de børn, der aktuelt går der.
- at der afsøges nye muligheder for at give det enkelte barn, de bedste udviklingsmuligheder.

I Naturbørnehaven Krabbely vil vi arbejde på

at:

- Pædagogerne etablerer kontakt til barnets forældre, der inddrages i et samarbejde om barnets udvikling.

- Pædagogerne anvender de hjælpeværktøjer, der er relevante for identifikation og beskrivelse.
- Pædagogerne evaluerer løbende de anvendte pædagogiske metoder og vurderer deres egnethed i forhold til det enkelte barns udvikling.

Hjælpeværktøjer

- Praksisfortællinger.
- Læringshistorier.
- Ministeriets materiale til sprogvurdering af 3-årige børn.
- TRAS.
- Kuno Beller.
- Hjørring kommunes vejledning for indstilling af børn til PPR, (samt materiale udleveret af PPR til brug for den aktuelle udredning).